

Policejní akademie České republiky v Praze

Fakulta bezpečnostně právní
Katedra kriminalistiky

Speciální pořádková jednotka

Proč ji máme a skutečně ji a další obdobné útvary potřebujeme?

Special riot unit

Why do we have it and do we really need it and other similar departments?

Bakalářská práce

Praha 2022

Autor práce: Oldřich Schneider

Vedoucí práce: Mgr. Novotný Tomáš

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Policejní akademii v Praze.

V Praze dne 15. března 2022

Oldřich Schneider

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu Mgr. Tomáši Novotnému za poskytnutí odborných rad a svého času při vedení mé bakalářské práce a dále bych poděkoval všem zúčastněným policistům za jejich vstřícnost při řízeném rozhovoru a získávání potřebných dat.

Abstrakt

Má bakalářská práce se zabývá Speciální pořádkovou jednotkou Policie České republiky. Mezi cíle práce patří popis činností jednotky porovnání a spolupráce jednotky s ostatními složkami Policie ČR na místech s hromadným narušením veřejného pořádku a dalších úkolech spadající primárně této jednotce nebo také ostatním pořádkovým jednotkám. Hlavním výstupem bakalářské práce seznámení s jednotkou, její činností a potřebností ve struktuře Policie České republiky.

Klíčová slova

Policie České republiky, veřejný pořádek, demonstrace, jednotka, úkoly, vybavení.

Abstrakt

My bachelor's thesis deals with the Special riot unit Prague. The aims of the work include a description of the activities of the unit of comparison and cooperation of the unit with other units of the Czech Police in places of mass disturbance of public order and other tasks belonging primarily to this unit or also to other law enforcement units. The main output of the bachelor's thesis is an introduction to the unit, its activities and needs in the structure of the Police of the Czech Republic.

Keywords

Police of the Czech republic, public order, demonstration, unit, tasks, equipment.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Historie	9
2.1 Datace vzniku a podmínky	9
2.2 Politické okolnosti	10
2.3 Úkoly jednotky.....	11
3. Specializace	12
3.1 Početní specifikace	12
4. Náplň práce.....	14
4.1 Specifické úkoly jednotky	14
4.1.1 Centrum.....	14
4.1.2 Ozbrojené doprovody při převozu cenin a věcí.....	16
4.1.3 Demonstrace	17
4.1.4 Masové společenské akce a Koncerty.....	19
4.1.5 Technická skupina	21
5. Obdobné jednotky v Evropě	23
5.1 PORTUGALSKO (Guarda Nacional Republicana).....	23
5.2 POLSKÁ REPUBLIKA (PJ Lódź)	24
5.3 FRANCIE (Direction de l'Ordre Public et de la Circulation) – DOPC	25
5.4 Pořádková jednotka Itálie.....	26
5.5 Pořádková jednotka Švédsko	26
5.6 Lotyšsko – kriminální policie	27
6. Výcvik.....	28
6.1. Druhy specializovaných výcviků.....	29
6.2. Instruktoři	31
6.3. Vybavení	33
6.3.1. Pořádková činnost	33
6.3.2. Převozová a eskortní činnost.....	35
7. Řízený rozhovor	40
7.1 Velitel družstva.....	40
7.2 Velitel oddělení	42
7.3 Velitel odboru SPJ	44

7.4 Metodik SPJ.....	47
7.5. Závěr řízeného rozhovoru.....	50
8. Závěr.....	52
9. Seznam použitých zkratk 55	55
10. Seznam literatury 56	56
11. Seznam obrázků 57	57

1. Úvod

Speciální pořádková jednotka (dále SPJ) je útvar, o kterém každý policista ví, a mnozí si dokonce myslí, že ho znají. Já na tomto útvaru působím a dovolím si vás seznámit s jeho skutečnou tváří. Pokusím se vyvrátit vaše mylné domněnky, pokud nějaké máte, a prohloubím vaše povědomí o tomto útvaru. Nejenom z těchto důvodů jsem si vybral právě téma Speciální pořádková jednotka, Proč ji máme a skutečně ji a další obdobné útvary potřebujeme?

Na útvaru jsem služebně zařazen na pozici zástupce velitele družstva a po pěti letech jsem již nasbíral mnoho zkušeností, díky kterým si myslím, že vám budu tím pravým průvodcem. Mým cílem je rozšířit vaše povědomí o činnosti a o úkolech, které plníme. Ve své bakalářské práci se budu věnovat historii, vzniku a využití jednotky. Zaměřím se dále na výzbroj a výstroj, kterou útvar disponuje, a pokusím se vysvětlit, kdy a proč daný materiál využíváme. Dále se zaměřím na výcvik a jeho důležitost. Nezapomenu porovnat útvar SPJ Praha s obdobnými jednotkami v Evropě a ve světě. Poskytnu vám řízený rozhovor s veliteli na všech postech: od velitele družstva, což je základní struktura ve fungování útvaru, až po vedoucího odboru Speciální pořádkové jednotky Praha. Rozhovor vám poskytne neobyčejnou možnost seznámit se s názory lidí, kteří jsou pro chod jednotky nepostradatelní.

2. Historie

2.1 Datace vzniku a podmínky

Speciální pořádková jednotka (SPJ) je součástí Policie České republiky, která byla jako ozbrojený bezpečnostní sbor zřízena zákonem č. 283/1991 Sb. České národní rady ze dne 21. června 1991.

Historie vzniku se píše ke dni 1.5.1995, kdy byla založena Stálá pořádková jednotka tvořící samostatný odbor v rámci vnější služby Krajského ředitelství policie hl.m. Prahy. Historicky prvním velitelem stálé pořádkové jednotky byl JUDr. Karel Žák. Jednotka byla ihned po svém vzniku od května 1995 do dubna 1996 dislokována na zámku v pražské VINOŘI. Dne 16. 5. 1998 proběhla v Praze street party, kterou pořádala takzvaná alternativní mládež. Ukázalo se, že počet pouze 160 policistů nestačí, a proto byl tento počet rozkazem policejního prezidenta plk. Oldřicha Tomáška dne 19. května navýšen na zhruba 400 příslušníků. To znamenalo pro stálou pořádkovou jednotku podstatnou reorganizaci a změnu sídla. Jednotka byla přemístěna do areálu Policejní akademie České republiky v Praze na Lhotce, kde sídlí dodnes. K přesídlení došlo zejména z důvodu již nedostačujících prostor „zámečku“, jelikož rostl počet policistů, rozšiřovalo se technické vybavení a vozový park. V areálu Policejní akademie je kompletní zázemí jednotky, které potřebuje k výkonu povolání, včetně vozového parku, který má jednotka velmi velký. Jednotka je umístěna v jedné budově, kde je spolu s velitelem útvaru také operační středisko, kompletní stav policistů, posilovna, kulturní místnosti, kanceláře, sklady a další potřebné skupiny občanských zaměstnanců potřebných pro chod jednotky.

V roce 2003 došlo k druhé a nejzásadnější reorganizaci útvaru: V rámci ředitelství hlavního města Prahy tvoří jednotka samostatný odbor a přejmenovala se na Speciální pořádkovou jednotku. Deset let po svém založení v roce 2005

dostává speciální pořádková jednotka svoji standartu, kterou převzal tehdejší velitel SPJ mjr. Bc. Luděk Procházka.¹

2.2 Politické okolnosti

Po sametové revoluci v listopadu 1989 měla policie obecně velice špatné podmínky pro práci a tzv. těžkooděnci po zákrocích v centru Prahy na tom byli zdaleka nejhůře. V očích veřejnosti docházelo ke spojování starého režimu s příslušníky.

Ze vzpomínek policistů nasazených při listopadové demonstraci by se daly takřka jednotně shrnout. Policisté vůbec netušili, do čeho jdou, rozkazy na místě, když už nějaké byly, byly velice zmatečné a nepřesné a násilí, proti kterému stáli, bylo pro mnohé z nich novým zážitkem. Z televize ale lidé neznají fakt, že proti davu stáli policisté v košilích bez protiúderových ochranných pomůcek a na podobné opatření nebyli do té doby kvalitně školeni ani cvičeni. Jen omezený počet příslušníků byl vybaven protiúderovými přilbami, které kvalitou odpovídaly době. Záběry zraněných policistů se do televizního vysílání v té době prostě nehodily, přitom šlo pořád jen o lidi, kteří byli v zaměstnání s prostým úkolem, kterým byl dohled nad veřejným pořádkem. Postupem času vyplouvala na povrch různá fakta, která dnes už ale nikoho nezajímají. Ovšem v očích těchto kolegů je vidět pocit křivdy, který si s sebou nesou do konce služební kariéry a někteří i po ní.

At' už je vláda pravicová nebo levicová, totalitní nebo, jak by dnes někteří extrémisti chtěli, utopistická, vždy bude potřeba skupina lidí, kteří budou udržovat právo a pořádek, jelikož v každé společnosti se najdou osoby, které se neztotožňují a nejsou spokojeni se stávajícím stavem. V každé společnosti se s takovou skupinou setkáme. Dnes máme u nás na ty nejvyhrocenější bezpečnostní opatření SPJ.

¹ STEJSKAL, Jiří. Speciální pořádková jednotka. Praha: Krajské ředitelství policie hl. města Prahy, nedatováno.

2.3 Úkoly jednotky

Pořádkové jednotky si většina lidí spojí se sportovními akcemi a doprovody fanoušků přes město na stadion. SPJ Praha se také dlouhé roky podílí na zabezpečení převozu cenin pro Českou národní banku nebo pomáhá službě kriminální policie při pátracích akcích nebo zajišťování perimetru. Jednou z významných akcí pro SPJ bylo zajištění bezpečnosti při konání Mezinárodního měnového fondu v roce 2000, na kterou byly nasazeny i další pořádkové jednotky z celé České republiky. Rozkaz byl vyjádřen pěti slovy: Zabránit demonstrantům v narušení MMF. Tento úkol se ve spolupráci s dalšími útvary z celé republiky podařil. Dále se jednotka podílela na zajištění bezpečnostních opatření v rámci konání summitu NATO 2002 a Mistrovství světa v ledním hokeji 2004 v Praze. Na fotbalových a hokejových stadionech v Praze i mimo hlavní město je SPJ vidět pravidelně při každém sportovním utkání, které je označeno jako rizikové.

3. Specializace

Speciální pořádková jednotka vždy byla a stále je nasazována při masových akcích v České republice, kde hrozí velké škody na majetku a zdraví, tedy při hromadných shromážděních jako jsou demonstrace, velké společenské akce a podobně. Tím ale její možnosti nekončí. Jejím členům by se dalo říkat "univerzální policisté", protože jejich výcvik a vybavení jim umožňuje pomáhat při živelných katastrofách či při velkých autonehodách. Navíc zabezpečují ochranu jiným jednotkám při zvláštních akcích apod. Při dnešním nedostatku příslušníků mnohdy vypomáhají i na místech, kde by je nikdo nečekal, jako je například ochrana na vstupu do areálu Pražského hradu. SPJ spolupracuje též s Městským soudem při rizikových soudních přelíčeních, při převozu cenin, dále s mimorezortními organizacemi, při zajišťování kulturních a společenských akcí s ukázkami činnosti Policie ČR, armády apod.

3.1 Početní specifikace

Speciální pořádková jednotka Praha má přibližně 400 tabulkových míst. Policisté jsou rozděleni do čtyř základních „bojových“ oddělení, která se dále dělí na čtyři družstva. Dále útvar disponuje pátým oddělením tzv. technickou skupinou. Jedná se o vyčleněné odborníky na ovládání veškeré techniky, kterou útvar disponuje. Speciální pořádková jednotka má také své vlastní operační středisko.

Tyto faktory umožňují útvaru disponovat 24 hodin 7 dní v týdnu téměř dvěma sty policisty. V případě povolání záloh, které jsou v místě bydliště, má útvar v relativně krátké době možnost skutečně masivního nasazení po celé České republice (zhruba 90% příslušníků v čase do 4 hodin).

Posledním nasazením celého útvaru mimo území hlavního města Prahy bylo okolí Břeclavi na Moravě. Touto oblastí se dne 24. června 2021 v důsledku nepříznivého počasí prohnalo věrné tornádo, které kolem osmé hodiny večerní zdevastovalo na pět vesnic a v krajině po sobě zanechalo znatelnou jizvu. Již

ve 22 hodin byla celá pražská SPJ vyslána na postiženou část Moravy. Po příjezdu na místo se síly rozdělily do zasažených vesnic. V prvních okamžicích byl na místě nesmírný chaos a obce byly takřka neprůjezdné vinou na ulicích vyskytující se suti, stromů, trámů, vraků vozidel a dalšího poničeného vybavení zasažených nemovitostí. SPJ si vzala za úkol zabezpečit průjezdnost vesnic. Doprava v obci absolutně zkolabovala a ta místa, která by se dala s trochou snahy projet, byla ucpána vozidly, která v obci vykonávala prvotní práce. Byla to hasičská vozidla, bagry, nákladní vozy na odvoz suti včetně civilních vozidel obyvatel a dobrovolníků, kteří přijížděli pomáhat s odklizením následků tornáda. Bylo jasné, že tato situace se musí vyřešit prioritně, aby mohla plynule pokračovat veškerá práce IZS v obcích. SPJ obsadila veškeré klíčové křižovatky a další úseky komunikací, kde bylo potřeba řídit provoz. Během krátké doby se podařilo průjezdnost obce dostat na přijatelnou úroveň.

Záhy se vyskytl další problém: Do obce mířilo během krátké doby mnoho dobrovolníků a následně i vozidla s humanitární pomocí. Tato vozidla nemohla dál vjíždět do obcí, která na takový nápor neměla odpovídající infrastrukturu. SPJ tedy obsadila veškeré vjezdy do obcí, zřídila se záchytná parkoviště nebo se vytyčily objízdne trasy. Toto rozhodnutí se nesetkalo s přijíždějícími dobrovolníky s pochopením. Obec ale mohla právě díky tomu takřikajíc dál dýchat.

Další činnost pro příslušníky nastala v nočních hodinách. Nejenom že se kompletně uzavřely obce pro všechny občany bez trvalého pobytu, ale přidaly se patroly hlídkujících pěších hlídek, které měly předcházet a chránit před krádežemi a rabováním. SPJ byla nasazena v postižené oblasti třináct dní.

4. Náplň práce

Policie plní své úkoly zejména dle § 20 zák. č. 273/2008 Sb., který přímo stanovuje působení policie v rámci integrovaného záchranného systému, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a při přípravě na ně. Při těchto událostech policie plní své úkoly v souladu se zákonem o policii. Policisté se mohou podílet na záchranných a likvidačních pracích, jestliže jsou k tomu vycvičeni a vybaveni, je-li to nezbytné pro záchranu života, zdraví, nebo majetku a jsou-li k tomu určeni policejním prezidentem²

Speciální pořádková jednotka je výkonnou složkou policie, působící pod jednotným velením. Hlavní úkoly SPJ spočívají při nasazení, které svým rozsahem a charakterem vyžadují nasazení specializovaných sil a prostředků. Mohou být také použity k posílení přímého výkonu služby pořádkové policie, a to zejména v místech zvýšeného výskytu trestné činnosti a narušení veřejného pořádku.

4.1 Specifické úkoly jednotky

4.1.1 Centrum

Jedním z hlavních úkolů SPJ Praha je nepřetržitá hlídka v centru metropole. Nelze uvádět veškeré podrobnosti o počtech vozů a místech jejich nasazení nebo střídání z důvodu bezpečnosti, ale je možné přiblížit náplň služby, kterou SPJ Praha vykonává.

² ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. Zákon o policii s komentářem. 2. vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2013. ISBN 978-80-7380-447-3.

V centru operují nepřetržitě hlídky využívající VW Crafter ve služebních barvách. Vozidlo má svého stálého řidiče a velitele, který má na starosti výkon služby a posádku celého vozu.

Obr. 1. VW Crafter, upravený pro Pořádkové jednotky

Posádka je plně vyzbrojena ochranným vybavením, jako je tělová neprůstřelná vesta, nosič plátů s pláty vyšší balistické ochrany a balistickou přilbou. Součástí přilby jsou střelecká sluchátka. Dále má každý příslušník běžné policejní vybavení umístěné na opasku nebo na nosiči plátů. Mezi toto vybavení patří slzotvorný prostředek, pouta, osobní lékárnička, škrtidlo k zastavení masivního krvácení, svítilna a radiostanice. Někteří jsou vybaveni „MBP“ mobilní bezpečnou platformou neboli služebním mobilním telefonem, který umožňuje lustrace osob a vozidel nebo poskytuje snadný přístup k mapě i s GPS pozicí. Dále je každý z příslušníků vybaven „příposlechem“, který umožňuje poslouchat relaci z radiostanice přímo v uchu. To může být neocenitelné jak při komunikaci s osobami, tak při samotném zákroku, kde je potřeba zachovat maximální tichost, nebo naopak v hluku z okolí nepřeslechnout rozkazy od velitele.

Další vybavení jednotlivce se liší s jeho specializací. Jedná se o elektrický paralyzující prostředek tzv. taser. Tím jsou zpravidla vybaveni ti nejschopnější policisté. Mezi dalšími jsou zdravotníci, hasiči, nebo nosič vrhače Heckler & Koch 169. Specializace u příslušníků má více důvodů. Pokud chce jednotka skutečného odborníka, pak nejlepší cestou je, aby se plně věnoval jednomu zaměření. To platí dvojnásob u zdravotníků, kteří procházejí pravidelnými kurzy a školeními, kdy obdrží certifikát CLS-combat life saver nebo TLS-tactical life saver. Nepříjemným faktorem se zde jeví prostý ekonomický fakt: Útvar má velký

počet příslušníků a nelze vyškolit například 400 zdravotníků a vybavit je specializovanými pomůckami.

Příslušníci jsou plně vyzbrojeni jak krátkými palnými zbraněmi Glock, tak útočnými puškami a samopaly. Dalším příslušenstvím ve vozidle jsou těžké balistické štíty, zastavovací pás proti vozidlům, beranidlo, kleště na překonání zámků a řetězů a řada dalších vybavení umožňujících nasazení s širokým záběrem.

Hlídky s volacím znakem Lekce spadají pod operační středisko a plní jeho úkoly. Není přímo určená k tomu být na místě první, jako tomu je například u prvosledových hlídek. Když se ale prvosledová hlídka ocitne v problémech, má jistotu, že v krátkém čase k ní dorazí plně vyzbrojená posádka většího počtu kolegů, kteří jsou připraveni a vyškoleni pomoci v jakékoli situaci.

4.1.2 Ozbrojené doprovody při převozu cenin a věcí

Mezi další náplň služby SPJ Praha patří dohled při převozu cenin. Národní banka České republiky a SPJ mají dohodu o spolupráci při převozu cenin po celé České republice. Úkol SPJ spočívá v doprovodu bankovních vozidel, kdy zajišťuje plynulost přepravy a plnou bezpečnost posádky vozidel a nákladu po celou dobu cesty. Zároveň při nakládání a předávání cenin na určeném místě SPJ zodpovídá za bezpečnost prostoru. Jedná se nejen o logisticky náročnější úkol, ale zároveň také o časově náročný úkol, kdy policisté musí po celou dobu převozu plně vnímat okolí a aktivně vyhledávat možné hrozby ze strany případných narušitelů. Při delší cestě např. mezi Prahou a Ostravou to vyžaduje u příslušníků větší nároky na odolnost proti únavě. Po celou dobu převozu jsou policisté plně vybaveni veškerými ochrannými pomůckami a s nabitými zbraněmi nepřetržitě sledují okolí.

Dále SPJ spolupracuje i s dalšími institucemi jako například Národní galerie Praha. V minulém roce došlo k zapůjčení významných uměleckých děl z Německé galerie za účelem výstavy v NGP v hodnotě přesahující půl miliardy korun českých. SPJ se na převozu podílela coby hlavní složka zabezpečující

náklad. V tomto případě byla potřeba s německou stranou naplánovat předání nad ostrahou nákladních vozidel, převážejících zájmový náklad v oblasti hranic. Dále sladit spolupráci s dopravní službou PČR a odpovědným vedením hl. m. Prahy. Celá akce proběhla bez sebemenšího narušení nebo problému, stejně tak i dohled při převozu zpět německým kolegům.

Prakticky je jednotka připravená zabezpečit jakýkoliv náklad po celé ČR. K sestavení kolony, která vykonává dohled nad přepravou, jsou vyčleněni policisté SPJ, kteří jsou nad rámec běžného výkonu školeni na rizikové situace, které by během převozu mohly nastat. Policisté využívají celou škálu vozidel: Od civilních přes běžně známé Škody Octavia v barvách PČR, až po speciálně upravené opancéřované vozy zn. Toyota. Tyto vozy se vyznačují velmi vysokou balistickou ochranou a jsou osazeny nejsilnějším motorem a brzdovým systémem, aby bylo vozidlo i při extrémní zátěži a vysoké rychlosti dobře ovladatelné.

Podrobnější informace o počtech policistů, jejich vybavení, využitých vozidlech a trasách nelze uvést. Tyto informace podléhají utajení ve stupni Vyhrazené.

4.1.3 Demontrace

Demontrace je shromáždění lidí na veřejném prostranství za účelem předvedení společného názoru.³ Pokud chce určitá skupina občanů uspořádat pochod metropolí nebo statickou protestní akci, musí ji dle zákona nahlásit odpovědnému vedení hl. m. Prahy. Takto nahlášené akce policie vyhodnotí a ty vysoce rizikové jsou zajišťovány složkami PČR ve spolupráci s Městskou policií Praha a odpovědnými úředníky.

³ Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Demontrace

Při samotném shromáždění je nutné spolu s pověřeným zástupcem úřadu sledovat a reagovat na poznatky, které by mohly směřovat k protiprávnímu jednání a ihned na ně zareagovat - např. přemístěním policistů na jiné místo⁴

U těch větších akcí dochází k nasazení SPJ Praha, která je poté hlavní složkou policie zabezpečující veřejný pořádek. Jednotka díky svému počtu a technické vybavenosti efektivně reaguje na měnící se podmínky v davu. Nenahlášené akce se zpravidla rozpouští a nemusí docházet ani k narušení veřejného pořádku.

SPJ využívá dvou základních přístupů, a to *Low profile* – tzv. neukazovat síly a prostředky a *High profile* – kdy naopak síly a prostředky dává demonstrantům plně na vědomí.

Low profile spočívá v tom, že síly a prostředky není z nějakého důvodu vhodné ukazovat a rozmisťovat přímo v bezprostředním okolí, nebo to situace zatím zcela nevyžaduje. Jedním z nejčastějších důvodů pro skrytí sil a prostředků je fakt, že samotná přítomnost těžkooděnců vyvolává negativní reakce u účastníků demonstrace a začíná pak být zbytečně narušován veřejný pořádek. Proto jsou rozmístěny do přilehlých ulic nebo do prostor v krátké dojezdové vzdálenosti s kvalitní časovou odezvou při potřebě nasazení.

High profile je úplný opak a využívá se zejména při doprovodu fotbalových fanoušků, například z nádraží k prostorám stadiónu. V těchto případech se celý průvod obklopí kordonem policistů, který dav doprovází a dohlíží na veřejný pořádek. Dalším důvodem doprovodu těchto fanoušků skrz město je zpravidla silná podnapilost u části z nich a narušování bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemní komunikaci. V neposlední řadě je u fanoušků velice oblíbené využívání pyrotechniky, která je vyhláškou hl. m. Prahy zakázána. Nejedná se ale jen o rizikové skupiny, od kterých by PČR vždy očekávala narušení veřejného pořádku. Úplným opakem byl pochod křesťanů demonstrujících proti potratům

⁴ ZÁMEK, David. Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-429-9

v ČR. V tomto případě došlo také k úplnému tzv. obalení davu. Zde se ale nehlídalo až tak okolí před nimi, ale spíše naopak oni před okolím.

Policisté SPJ jsou při nasazení nestranní a apolitičtí. Je kladen striktní důraz na profesní etiku.

Pojem profesní etika je nejčastěji interpretován jako soustava vybraných hodnot, norem, principů a povinností, jejichž hlavním posláním je přispívat k formování specifického typu chování, rozhodování a jednání, jež je žádoucí pro danou profesi.⁵

Policista SPJ musí plně zvládat nadávky od matky s dítětem, další den od voliče politické strany v modrém, další den v červeném a před závěrem týdne si ještě zademonstrují studenti nebo tzv. ochránci přírody. Policistům sloužícím u SPJ je v podstatě jedno, kdo a proč křičí. Jsou tam pro zabezpečení veřejného pořádku. Řídí se Etickým kodexem Policie ČR, který stanoví, že „Policisté si musí být plně vědomi morální odpovědnosti plynoucí z jejich postavení ve společnosti, jímž jsou pověřeni veřejností, a musí trvale usilovat o to, aby se řídili nejvyššími možnými standardy policejní práce tak, aby důvěra veřejnosti nebyla zklamána.“⁶

Většina demonstrantů vidí v příslušnících spíše terč nebo objekt, na který se mohou vykřičet ze svých problémů. Neuvědomují si, nebo snad nechtějí, že policisté se na místo nepřišli porvat nebo si nějak hojit ego. Jsou pouze v zaměstnání a po konci shromáždění se těší domů za svými rodinami.

4.1.4 Masové společenské akce a Koncerty

V posledních letech musí evropské bezpečnostní síly reagovat na zvyšující se počet teroristických útoků. Z toho vyplývá, že na každém větším shromáždění obyvatel musí být posílen dohled. Zároveň je ale potřeba nenavyšovat počet uniformovaných policistů, a to z více důvodů. Jedním z nich je fakt, že obyvatelé snášejí přítomnost policie různými způsoby, dokonce může

⁵ HERZOGOVÁ, Z., Policejní etika. 1. vyd. Praha: Vydáno vlastním nákladem, 2003, s. 45.

⁶ Rozkaz policejního prezidenta č. 34, O profesní etice Policie České republiky ze dne 6. 3. 2009.

dojít paradoxně ke strachu. Ne že by se obávali hrozícího útoku nebo represí ze strany policie, ale kladou si otázku, z jakého důvodu je policie v takovém počtu na místě a zda je tam pro ně bezpečno. Dalším pro práci významným důvodem je fakt, že případný útočník si vybere místo, které není tolik pokryté ze strany policie, a tudíž by měl více prostoru k provedení svého útoku. Nebo si jako cíl vybere právě policisty, aby eliminoval jejich budoucí zákrok a znovu měl více prostoru pro svojí trestnou činnost. Na otázku, jak se s touto problematikou vypořádat, našla SPJ patřičnou odpověď.

V rámci útvaru byla založena skupina pod názvem „Attack team“. Skupina má za úkol operovat v civilním oděvu po menších skupinách a sektorově obsadit celý prostor konané akce nebo shromáždění. Kdyby došlo k útoku, jejich cílem je v co nejkratším možném čase útočníka v davu vysledovat a zneškodnit. Pro tuto skupinu byli instruktoři SPJ pověřeni vytipovat vhodné uchazeče. Vybrali ty nejschopnější střelce, kteří absolvovali další nástavbový výcvik, jako například střelba v davu na pohybující se cíl. Dále musí tito policisté plně rozumět mechanismu zákroku a u každého z nich se rozvíjí velitelské schopnosti na úrovni micro teamu (skupina tří až pěti policistů). Ne ve smyslu, že by docházelo ke střídání velitelů, ale v nastalé panice, kterou útočník rozpoutá, se počítá i s rozpadnutím teamu nebo k situaci, že jen selže radiostanice. Právě pro tyto a další ve výcviku aplikované skutečnosti je potřeba, aby každý nasazený policista měl představu, jak takovou skupinu řídit, a i lépe pochopil, co od něj bude vyžadováno. Výcvik je dosti náročný především po psychické stránce. Splnění úkolu je prvořadé, ale složitost je relativně extrémní a ohrožení zraněním nebo usmrcením měkkého cíle, v tomto případě myšleno civilisty, je tak veliké. Tuto práci může vykonávat pouze velice kvalitní policista.

S náročností zákroku se počítá a z toho důvodu bylo pořízeno další specifické vybavení, mezi které patří menší samopaly nebo batohy v civilním provedení s balistickou vložkou, které zasahujícím policistům poskytují alespoň nějaké krytí a umožňují skrýt samopal a radiostanici. Krátkou zbraň mají policisté v tělových pouzdrech tak, aby přes lehký oděv nebyly viditelné. Dále také na několikahodinovém nasazení policista ocení možnost uložení vody a svačiny. K zákroku ze strany nasazeného attack teamu zatím nedošlo. Šťěstí ale přeje

připraveným a ochrana občanů je prvořadá i za cenu financí, které si zatím útvar obhájí pouze teoreticky.

4.1.5 Technická skupina

Obr. 2. – Štábní vozidlo

Jednotka disponuje řadou složitého vybavení a techniky. Z toho důvodu bylo rozhodnuto o vyčlenění menšího počtu příslušníků, kteří budou proškoleni a vycvičeni právě k ovládnutí tohoto vybavení a budou jednotce poskytovat plnou podporu při všech typech nasazení. Příslušníci jsou znalci

v řízení a ovládnutí takzvaných štábních vozidel. Jedná se o vozidlo vybavené kompletním technickým zázemím pro velitele opatření. Je osazeno monitory a vysílačkami. Z tohoto místa velitel zákroku za SPJ řídí své síly a prostředky při všech druzích nasazení. Jsou řidiči vodních plavidel, která SPJ využila například při záplavách nebo na nich provádí nácvik vodních záchranných prací. Jsou vyškoleni, aby přestrojili v případě potřeby družstvo do takzvaných suchých obleků. Jedná se o celotělové nepromokavé obleky s pevnou obuví. Další součástí je záchranná vesta a ochranná přilba. Díky těmto oblekům jsou pak policisté plně připraveni se brodit nebo přeplavat kratší vzdálenosti právě v místech zasažených povodněmi.

Policisté zajišťují obsluhu kamerových vozů. Jedná se o služební vozidlo vybavené kamerami v různých provedeních. Nejvyužívanějším prvkem je pak teleskopické výsuvné rameno, které umožňuje snímání davu z výšky. To přináší veliteli zákroku větší přehled o situaci a zvyšuje se mu přehled, který usnadňuje rozhodování o vedení případného zákroku.

Obr. 3. – Kamerové vozidlo

Posledním větším úkolem v době pandemického omezení z důvodu výskytu COVID-19 byla činnost spočívající ve vybavení policistů patřičnými ochrannými pomůckami. Zajišťovali jejich počty na místech k tomu určených a asistovali kolegům při řádném oblékání všech součástí ochranných oděvů. Následně zabezpečovali správný postup při sundávání a také likvidaci tohoto kontaminovaného materiálu.

5. Obdobné jednotky v Evropě

V dnešní době disponuje takřka každý stát policejní jednotkou, kterou lze nasadit k potlačení narušování veřejného pořádku. Tyto jednotky se vyvíjejí v historickém kontextu po mnoho let. V porovnávání se nebudu zaměřovat na země, ve kterých nad pořádkem dohlíží armáda nebo ještě hůře ozbrojená skupina. Největší rozdíly těchto jednotek nehledejme paradoxně ve vybavení, ale v legislativě oněch zemí. A to z jednoduchého důvodu: Policejní nasazení a vybavení musí být v souladu se zákony dané země. Z těchto důvodů je zřejmé, že porovnat tyto jednotky povrchově je zcestné. Můžeme se však zmínit o několika zajímavostech a rozdílech ve vybavení a v postupech.

Dalším rozlišujícím prvkem těchto jednotek jsou jejich specializace. V České republice máme například speciální pořádkové jednotky, které se zaměřují primárně na plnění úkolů spojených s masovým výskytem pořádek narušujících obyvatel. Dále existují krajské pořádkové jednotky, jejichž členové vykonávají jiné úkoly ve struktuře PČR, a v rámci nasazení této jednotky jsou staženi z mateřských útvarů a takzvaně se převléknou do pořádkového. Obdobně to je kolem nás i ve světě.

5.1 PORTUGALSKO (Guarda Nacional Republicana)

Portugalsko je velice zajímavé pro porovnávání, a sice z hlediska podobností. Jde o zemi s velice podobným počtem obyvatel a jen o trochu větším územím, než má Česká republika. Je také členem EU, NATO a Schengenského prostoru.

Vybavení jednotek GNR: Příslušníci jsou vybaveni protiúderovým kompletem V-TOP, který SPJ opustila pro zastaralost. Protiúderové přilby mají s čirým hledím, zatímco u pořádkových jednotek v rámci PČR vidíme zatmavená hledí. Výhody a nevýhody jsou stejné jako se slunečními brýlemi. Dalším rozdílem je vybavení každého policisty, který nosí menší kulatý štít oproti SPJ

Praha, kde se štíty používají velké obdélníkového tvaru a z důvodu flexibility jej nenese každý člen, i když k dispozici jsou. Oproti policistům z ČR nenosí GNR na opatření střelnou zbraň. Na zákroky jsou doplňováni tzv. zákrokovými družstvy, které se drží v pozadí a jsou vybaveni zbraněmi s neletální municí. Zajímavostí je využívání dlouhých obušků. Ty nejsou tolik vhodné např. na odváděcí páky, zato se s nimi příslušníci nebojí ohnat. To policisté z SPJ Praha nemohou jen tak. Z důvodu využívání teleskopických obušků tzn. železné teleskopické tyče, kdy při stejném úderu by oproti obušku GNR došlo k fatálnímu zranění.

Jako člen EU se Portugalsko zavázalo zabezpečit vnější hranici. To pro ozbrojené složky z důvodu dlouhého pobřeží představuje výzvu, kterou zatím perfektně zvládají. Dále je s tím spojen i výcvik jednotek GNR, aby byly vycvičeny pro situace, které tato bezpečnostní hrozba přináší.

5.2 POLSKÁ REPUBLIKA (PJ Lódž)

Polsko má bezmála 40 milionů obyvatel a o něco málo menší území než Nové Mexiko. Z toho je patrný mnohonásobně větší počet příslušníků. SPJ Praha má ke čtyřem stům policistů. Jednotka z Lódž má kolem 2500. Formování jednotek v novodobé historii se s rozpadem Sovětského svazu váže na stejné období jako u České republiky. Hlavním rozdílem mezi příslušníky je ten, že k jednotkám SPJ v České republice se může policista přihlásit až po odsloužení tří let. Musí projít fyzickými i psychologickými testy, které jsou mnohem sofistikovanější, než jaké jsou potřebné ke vstupu do PČR. Tento přístup zvolila česká strana, aby v jednotkách SPJ byla zajištěna co možná nejvyšší kvalita policistů. Na druhou stranu v Polsku nově nastupující policista je navenen přímo do pořádkových jednotek, odkud se z pravidla po dvou letech přesouvá na další útvary a jen menší počet zůstane sloužit dlouhodobě jako „pořádkář“. Z důvodu menších zkušeností u nových členů pořádkových jednotek využívá Polská strana v daleko masivnější míře slzotvorné prostředky. Dokonce se použití tohoto

donucovacího prostředku nijak neeviduje, dokud po zákroku nezůstane někdo ležet na zemi a jeho zdravotní stav si nevyžaduje lékařské ošetření.

5.3 FRANCIE (Direction de l'Ordre Public et de la Circulation) – DOPC

SPJ Praha velice úzce spolupracuje s kolegy z Francie. Umožňuje to jazyková vybavenost na velitelské úrovni. Tato jednotka působí v Paříži, která má 2,1 miliónu obyvatel na které připadá 19 000 policistů.

Jednotka se dělí na roty, které se dále člení na družstva. Rota má 6 družstev, přičemž jedno družstvo se skládá z 18 policistů rozdělených do tří vozidel. Služba v Paříži obsahuje na den 6 rot a 1 rotu na noc. Mezi úkoly jednotky patří dohled nad veřejným pořádkem, podpora hlídkové služby, spolupráce s Gendarmerie, pátrací akce, plnění úkolů v civilním oděvu a předně jsou příslušníci nasazováni při větším shromáždění občanů. Od listopadu 2018, kdy se Francií prohnalo tzv. hnutí Žlutých vest, bylo zavedeno mnoho změn. Došlo ke změně legislativy, přičemž nově získala policie mj. oprávnění provádět bezpečnostní kontroly při vstupu na místo shromáždění či demonstraci. Byly zavedeny tvrdší tresty pro účastníky demonstrace, kteří páchají násilí. Soudce je přímo v terénu, díky čemuž se rozsudky vynášejí ještě ten den. Přibylo oprávnění využívat drony při monitorování shromáždění. Byl zaveden systém rozpoznávání obličejů a lustrací. Byly vytvořeny nové jednotky BRAV-M a BRAV-L. BRAV-M se skládá z řidiče motocyklu a jednoho policisty v pořádkové výstroji. Seskupení několika motocyklů dokáže velice rychle a efektivně reagovat na pohyb davu a vyplňovat slabá místa do příjezdu družstva pořádkové jednotky. BRAV-L je obdoba využívající osobní vozidla. V družstvu byly vytvořeny stálé dvojce při obsluze vrhače LBD 40. Francouzské jednotky disponují díky početnosti zákroků obrovským množstvím zkušeností, které sdílí s kolegy po celé Evropě.

5.4 Pořádková jednotka Itálie

V Itálii žije 60 milionu obyvatel, na které připadá 115 000 policistů Státní policie a 110 000 policistů Carabinieriů – četnictva. V Itálii působí 15 pořádkových jednotek s cca 4 600 policisty. Jejich úkolem je ochrana veřejného pořádku a záchranné operace. Jednotky se dělí do rot po deseti družstvech. Družstvo se skládá z deseti policistů. Pro představu na město Řím spadá rot 7, na Milán 5 rot. Policisté využívají v družstvu zároveň dva druhy obraných plastových štítů. Velký obdélníkový a menší kulatý, se kterým policisté chrání boky formace. Policisté nenosí kukly a častým obrázkem je policista bez rukavic. Při nasazení nevyužívají psů ani koní. Nemají slzotvorné spreje, taser ani vrhač.

5.5 Pořádková jednotka Švédsko

Severská země s populací něco málo přes 10 milionů obyvatel, z toho 2,4 milionu žije v hlavním městě Stockholm. U policie slouží 21 000 policistů a 33 700 občanských zaměstnanců. Družstvo pořádkové jednotky se skládá z osmi policistů: vedoucí družstva, zástupce VD, řidič, hasič, zdravotník a tři členové. Policisté nejsou vybaveni žádnými štíty, tasery, vrhači a nevyužívají ani vodní dělo. Od roku 2000 uvedli do praxe tzv. Speciální policejní taktiku vytvořenou ve spolupráci s levicí a založenou na 4 principech.

Znalost – princip fungování davu, psychologie davu a vědění proč se demonstruje.

Usnadnění – zapojení účastníků davu do spolupráce a budování důvěry.

Komunikace – získávání informací a dialog.

Diferenciace – rozdělení davu na menší zájmové skupiny.

Důležité je vypadat nekonfliktně. Proto mají policisté protiúderové komplety schované pod kombinézou. Do poslední chvíle nenasazují přilby a nosí reflexní žluté vesty. Nasazení působí spíše pasivně. Švédská policie disponuje

oprávněním odvézt problémovou osobu za město kde ji nechají. To je v Českém právním prostředí nemyslitelné.

5.6 Lotyšsko – kriminální policie

Malá Pobaltská země s 1,7 miliony obyvatel, z toho 615 000 žijících v hlavním městě Riga. V zemi slouží 7 800 policistů. Cca 62% obyvatel tvoří Lotyši, zbytek se skládá z Rusů, Bělorusů a Litevců. Hlavním svátkem v zemi je Den nezávislosti k 21.8., kdy se na této akci schází až 500 tisíc účastníků. Lotyšská policie je oproti policii České republiky a ostatním výše uvedeným zemím o mnoho kroků napřed v oblasti technologií. Důležitou roli hraje vytěžování sociálních sítí před samotnou událostí. Mají vlastní analytické nástroje ke sběru dat. Zálohují veškeré komentáře a IP adresy, které mohou být později použity jako důkaz. Mají propracovaný systém tzv. fake botů na skenování, monitoring a komunikaci. Vytváří falešné profily na soc. sítích, přes které se dostávají do zájmových skupin. Není pro ně problém prolomit komunikační sítě jakými jsou např. Whats UP, Signál a další. Při identifikaci potenciálních pachatelů jsou osoby předvolány na policii a jsou konfrontováni s důkazy ještě před samotným svoláním protestní akce. Policie při demonstraci využívá malé osobní kamery s online rozpoznáváním obličejů. Tím dochází ke ztotožnění drtivé většiny účastníků již v průběhu akce. Lotyšská policie úzce spolupracuje se CIA a Mosadem.

Díky těmto technologiím pak mají samotné pořádkové jednotky velice usnadněnou práci.

6. Výcvik

K prioritám na přijetí a samotné působení na útvaru SPJ se řadí tělesná zdatnost.

Jedná se o soubor převážně tělesných předpokladů k optimálnímu reagování na podněty prostředí. K tělesným předpokladům patří pohybové dovednosti a schopnosti (silové, rychlostní, vytrvalostní, obratnostní). Jedním z hlavních činitelů rozvoje tělesné zdatnosti je adaptace na pohybové zatížení pomocí tělesných cvičení a sportovního tréninku. Tělesná zdatnost je závislá na pohlaví, tělesném rozvoji, stavu funkčních systémů, výživě, pohybovém režimu a způsobu života. Jako globální dispoziční faktor tvoří základ tělesné výkonnosti člověka.⁷

Úkoly, které SPJ vykonává jsou z pravidla fyzicky náročné. Propátrávání nepřístupného terénu. Doprovod osob v protiúderovém kompletu s plnou výzbrojí a další činnosti by se bez fyzické připravenosti plnily obtížně. Příslušníci SPJ garantují svou připravenost, kterou prokazují jak při nasazeních delšího tipu, tak při každoročních testech fyzické zdatnosti, kde se přezkušuje sportovní výkonnost.

Sportovní výkonnost charakterizujeme jako schopnost sportovce podávat daný sportovní výkon opakovaně v delším časovém úseku na poměrně stabilní úrovni.⁸

⁷ ČELIKOVSKÝ, S. A KOL. Antropomotorika pro studující tělesnou výchovu. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-23248-5.

⁸ CHOUTKA, M., DOVALIL, J. Sportovní trénink. 1. Vydání. Praha: Olympia: Karolinum, 1991. ISBN 80-7033-099-6.

6.1. Druhy specializovaných výcviků

Aby mohla jednotka kvalitně plnit veškerá zadání a úkoly, musí se neustále zdokonalovat a procvičovat v široké škále dovedností. Každý policista prochází jedenkrát ročně přezkoušením z použití služební zbraně. Výcvik se ale musí zaměřit více do hloubky, jelikož jednotka používá i samopaly firmy Heckler & Koch MP5, MP5 kurtz a MP7, k tomu používá také útočné pušky G36.

Obr. 4. – HK 169

Dále má ve výzbroji vrhač neletální munice H&K 169, který je využíván pro střelbu slzotvorných projektilů nebo dýmovic. K ovládnutí používání těchto zbraní je zapotřebí mnoho hodin tréninku, který členové jednotky neustále dokola absolvují. Výcvik zahrnuje v první řadě tzv. suchý nácvik, kdy ve zbrani není ostrá munice. Cílem tréninku je zafixovat si do podvědomí ovládací prvky jednotlivých zbraní, jejich nahazování a přenášení mířidel z terče na terč. Na tento trénink navazuje práce na střelnici s jednotlivými druhy zbraní. Střelecká cvičení zahrnují palbu z místa a z poza krytu. Po zvládnutí těchto cvičení přichází na řadu střelba za pohybu, na kterou navazují cvičení ve skupinách, která vyžadují po střelcích nejenom dobré ovládnutí zbraní, ale také dobrou orientaci v prostoru a mentální zdatnost. Při uvedených cvičeních by nezkušený policista mohl v mnoha situacích vystřelit jinam než do vymezeného prostoru nebo dokonce postřelit kolegu. Po zvládnutí těchto cvičení přichází výcvik tzv. zelené. Jde o cvičení převzaté z armádních technik, kdy střelci kontrolují

perimetr v 360 stupních. Dochází k přesunům celých formací pod krycí palbou. Tyto metody si SPJ muselo osvojit v souvislosti s převozem cenin pro případ, že by si napadení kolony vyžadovalo přesně tyto postupy.

Jednotka plní nepřetržitě dohled nad veřejným pořádkem v metropoli. To ji nutí být plně připravenou a vycvičenou na práci v objektech. Například v situacích aktivního útočnicka v objektu škol, nemocnic anebo jiného ozbrojeného pachatele skrývajících se v budově.

„V rámci PCR je problematika aktivního útočnicka svěřena do působnosti RSPP PP ČR, které při plnění úkolů spolupracuje s dalšími organizačními články a útvary PČR již od roku 2010“⁹

Důvodů, kdy musí policie zakročit proti pachatelům v objektech, je mnoho. Tento úkol si vyžaduje speciální výcvik. Cvičení zaměřené na tuto problematiku nazýváme tzv. černá taktika. Je tím myšlena jakákoliv práce se zbraní v budovách. SPJ má pro tento výcvik vyčleněno mnoho prostor, které pravidelně využívá. Cvičí se pohyb ve formaci jak k přístupu k budově, tak pohyb v ní. SPJ má početní výhodu oproti ostatním jednotkám, které na místo přijíždějí zpravidla v počtu tří policistů. S větším počtem vycvičených policistů na místě se zvyšuje efektivita a bezpečnost zakročujících policistů. Tým, který vstupuje do objektu se skládá ze sedmi členů a jednoho velitele. V týmu se jednotliví policisté zaměřují na specializace, jakými jsou střelci, štítař, vyrážec a v neposlední řadě zdravotník. Aby si policista osvojil znalost černé taktiky, je zapotřebí mnoho desítek hodin usilovné práce a pravidelné procvičování již získaných zkušeností.

V první řadě je SPJ jednotkou určenou k nasazení na riziková fotbalová utkání, demonstrace a masové společenské akce. Výcvik se musí zaměřit na mnoho faktorů, například zvládnutí pohybu ve formaci a její dynamické proměny v návaznosti na situaci nebo kontrolu a vyhodnocování hrozeb z perimetru jednotlivých členů formace. Výcvik zahrnuje také pochopení psychologie davu.

⁹ GREGOR, Milan. Historie a současnost služby pořádkové policie od roku 1918. Praha: Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-1521-4.

Jednotka cvičí odváděcí techniky při eskortách, dále v poslední době čím dál častěji musí řezat řetězy nebo odlepovat demonstranty od různých předmětů. Aby byla práce zasahujících policistů co nejefektivnější a nedocházelo k vedlejším nechtěným zraněním na straně demonstrantů a policistů, je potřeba mít tyto praktiky dobře osvojené.

Jednotka je připravena k nasazení při pomoci v oblastech postižených záplavami nebo při pátrání po osobách a věcech na a u vodních ploch. Pro tyto práce je SPJ vybaveno nafukovacími rafty a suchými obleky. Nasazení v těchto místech je velice rizikové, proto jednotka spolupracuje s HZS při nácviku vodních záchranných prací. Policisté jsou školeni v základním pochopení toku řeky: Vědí jak a kdy mohou vstoupit do rozvodněné řeky, kdy a jak provádět záchranu tonoucího, který se topí např. v jezu. Veškerá nasazení ve výše uvedených situacích, zejména vodní záchranné práce, vyžadují skvělou fyzickou kondici. Jednotka má vlastní posilovnu a místnost vybavenou pro bojové sporty. Kondiční výcviky jsou nejpravidelnější součástí veškerých výcviků, kterými policista sloužící na SPJ pravidelně prochází.

6.2. Instruktoři

Aby byli zařazení policisté na útvaru SPJ Praha schopni plnit všechny druhy úkolů za pomoci různorodého vybavení, musí se neustále zdokonalovat a udržovat již získané dovednosti. O to se starají instruktoři. Jde o policisty v šesté platové třídě, kteří prošli výběrovým řízením. Výběrové řízení trvá zpravidla po dobu tří měsíců a účastníci musí prokázat své kvality ve znalostech zbraní, taktiky, fyzické připravenosti a pedagogiky. Policisté, kteří jsou vybráni, projdou návaznými školeními a po jejich splnění působí na daném oddělení, na kterém bylo výběrové řízení vypsáno. Na každé oddělení spadají čtyři instruktoři, kteří tzv. drží stejné pracovní hodiny jako zbytek policistů. Každý z instruktorů se podílí na všech činnostech výcviku stejnou měrou a jsou mezi sebou zastupitelní.

Pro příslušníky, kteří nejsou služebně mimo základnu, připravují na každý den výcvik, který se odvíjí od schváleného metodického plánu SPJ. Metodický

plán je rozdělen na výukové bloky a zahrnuje zdokonalování ve všech směrech činností útvaru.

Policistu, který setrvává celou pracovní dobu v prostorách základny, tak může např. na denní směně čekat výcvik v podobě ranní kondiční přípravy se zaměřením na vytrvalost, sílu nebo sebeobranu. V dalším bloku ve stejném dni se instruktoři zaměří na zdravotní vědu. V posledních letech se nejen kvalita, ale i obsah výcviku natolik pozvedl, že zopakování základů, které ovládá každý „bojovník“, by si dříve vyžadovalo mnoho hodin nebo dní. Zdravotní věda může být život zachraňující dovednost. Z tohoto důvodu se její výcvik pravidelně zahrnuje do výcvikového plánu. Instruktoři jsou dále školeni na vyšší odbornost a skládají zkoušky k získání certifikátu Taktikal Life Saver (TLS) nebo Combat Life Saver (CLS).

Během dne pak instruktoři přichází s dalším výcvikem. Nejčastěji jde o suchý nácvik se střelnou zbraní, sloužící k osvojení si manipulace a ovládacích prvků. Dále se jedná o taktickou přípravu, kdy předáváním zkušeností a pedagogickým vedením jsou zdokonalovány postupy příslušníků při práci v budovách se zbraní. Metodické bloky zahrnují důraz na pořádkovou přípravu, která je tzv. denním chlebem policistů na SPJ. Tyto výcviky pak následuje „integrováný výcvik“. Jde o výcvik trvající po dobu čtyř dní, který vychází na každé družstvo zhruba jedenkrát za dva měsíce. Na integrovaném výcviku se instruktoři zaměřují více do hloubky dané problematiky a aplikují nové postupy. Střelecká příprava je prováděna v rámci integrovaného výcviku ve dvou dnech v areálu střelnice Poříčany.

Tato práce instruktora klade velkou zodpovědnost na všechny, kdo ji vykonávají. Právě na profesionálním přístupu instruktorů SPJ závisí kvalita, s jakou jdou policisté do služby.

Obr. 5. – Znak SPJ

6.3. Vybavení

SPJ bývá veřejností označována i jako „těžkooděnci“, tomu odpovídá jejich speciální výbava. Typický oděv této jednotky se skládá z černé policejní kombinézy, těžkých bot, proti hořlavé kukly a protiúderové přilby se zatmaveným hledím a rukavic, přičemž veškerá výstroj je ohnivzdorná. Nechybí protiúderový komplet, balistická a taktická vesta či plynová maska. Mezi standardní výstroj a výzbroj pak patří pistole, speciální vrhače, slzotvorné obranné prostředky, taser, protiúderový štít, opasek s pouzdry na náhradní zásobníky, taktické pouzdro na zbraň, tonfa, teleskopický obušek, útočný nůž, pouta a jednorázová „rychloupouta“, víceúčelové kleště, svítilna, osobní hasící sprej a malá lékárnička. Dále třeba osobní body kamera pro každého člena jednotky. Jednotka plní mnoho úkolů, které vyžadují rozdílný přístup ve vybavenosti policistů.

Znak SPJ je tvořen štítem a mečem. Meč značí bojovou jednotku, štít symbolizuje ochranu, černobílé provedení naznačuje výkon služby ve dne i v noci. Písmena jsou iniciály názvu útvaru, tedy Speciální pořádková jednotka.

6.3.1. Pořádková činnost

Při nasazení jednotky v rámci bezpečnostního opatření jsou členové vyzbrojeni do protiúderových kompletů zvaných Golem. Dále policisté využívají plastové ochranné prostředky na předloktí, lokty, kolena a holeně. Nechybí plynová maska s modulací filtru dle potřeby. Masky se nosí v brašně připevněné k pasu policisty tak, aby nepřekážela při tasení osobní zbraně ze stehenního pouzdra. Každý z policistů je vybaven vlastní protiúderovou přilbou. Přilby jsou relativně moderní, avšak poznatky z okolních zemí si vyžadují jejich vylepšení např. ochranou proti použití laseru, který demonstranti začínají využívat proti zakročujícím policistům.

Útvar disponuje rovněž i specifickým vozovým parkem, ve kterém má své neodmyslitelné zastoupení obrněný transportér BRDM. Ten disponuje balistickou

ochranou vyšší třídy a je vybavený teleskopickou zátarasou. V praxi to funguje tím způsobem, že vozidlo zaujme pozici v ulici, kde je například nedostatek sil. Před vozidlem je připevněn „plot“ který se

Obr. 6. - BRDM

roztáhne do stran na požadovanou šíři a tím

dojde k obsazení prostoru ze strany policie. Těžkooděnci pak snadno doplní zbývající prázdná místa. Taková formace zajišťuje takřka neprůchozí bariéru pro demonstrující občany a rovněž šetří početně síly nasazených policistů, kteří mohou dál pracovat s davem, aniž by hrozilo riziko proniknutí za linie ochrany. Při útoku extremistických skupin, kdy na příslušníky dopadají lahve a kameny nebo jak mnozí pamatují z MMF, kde létaly na policisty Molotovy koktejly, poskytuje rozvinutý zátaras zvýšenou možnost ochrany právě proti tomuto riziku.

Obr. 7. - PCA-6.0S – vodní stříkač

K další technice patří vozidlo PCA-6.0S tzv. vodní stříkač značky Mercedes. Jde o nákladní vozidlo, které je vybaveno vodní nádrží. Na střeše vozidla je umístěna z kabiny řidiče ovládatelná vodní tryska. V kabině řidiče je kamerové vybavení, které umožňuje operátorovi stříkače vidět 360 stupňů kolem vozu, tak i

k ovládnutí samotné trysky na dálku, aniž by musel opustit bezpečí vozu a vystavoval se tak útokům z řad davu. Operátor prochází specializovaným školením, kde je seznámen s ovládnutím, ale také je zde kladen velký důraz na

legislativu a potenciální rizika spojená s použitím tohoto donucovacího prostředku. Ten slouží nejen proti agresivnímu davu, ale i při hašení požárů.

Dalším speciálním zásahovým vozidlem využívající kamerový systém a záznamová zařízení je Mercedes Benz v úpravě na tzv. štábní vozidlo, které svou mobilitou a technologickou vybaveností poskytuje útvaru SPJ a jeho vedení dnes již neodmyslitelné a nepostradatelné zázemí, odkud se řídí veškeré operace většího typu.

VW Crafter v úpravě pro převoz plně vybaveného družstva 9+1 s úložným prostorem pro dlouhé zbraně posádky a na převoz vybavení potřebného k záchranným pracím až po násilné vniknutí do obydlí. K dalším vozidlům, která útvar SPJ využívá, patří už standartní vozy typu VW transportér a Ford transit v civilním provedení, které využívá operativa útvaru SPJ pro jejich nenápadnost. Dále jsou na útvar přidělena vozidla Škoda Octavia a Škoda Kodiaq v barvách policie.

6.3.2. Převozová a eskortní činnost

Z výčtu plnění specializovaných činností, které má útvar Speciální pořádkové jednotky na starost, je zřejmá potřeba diverzity ve zbraních a nástrojích potřebných k dosažení plnění zadaných úkolů.

SPJ disponuje celou škálou zbraní určených k nejrůznějším typům nasazení. To znamená, že si policista s příchodem do služby může nafasovat zbraň skutečně odpovídající povaze úkolu. Nelze prezentovat reálné fotky zbrojního skladu a jednotlivých zbraní a z taktického hlediska není úplně vhodné uvádět přesné typy kolimátorů, optických zaměřovačů a podobně. Osoba sloužící u ozbrojených sborů si alespoň trochu udělá představu, jak vypadá plně osazená zbraň a přesně takovými útvar disponuje. Z tohoto důvodu jsou u zbraní použité pouze ilustrační fotky.

Glock 17

Světově známá služební pistole od rakouské zbrojovky, která je pověstná svou kvalitou a spolehlivostí. O jejích kvalitách pak hovoří fakt, že v ozbrojených složkách USA tvoří více než 60 % služebních krátkých zbraní. Hlavními přednostmi zbraně, oproti dříve využívaným pistolím, jsou nižší hmotnost, jednoduchost ovládání a v neposlední řadě vysoká životnost. Váhový rozdíl je znatelný zejména při delším používání. Pistole je samonabíjecí využívající ráži 9mm Luger.

Obr. 8. – Glock 17

Heckler & Koch G36

Jde o útočnou pušku německé výroby vyráběnou firmou Heckler & Koch. Navržena byla v roce 1990 jako náhrada za pušku G3. Projekt se nazýval HK 50. V roce 1995 byla zařazena jako služební puška do výzbroje německé armády (Bundeswehr). Dnes je používána mnoha jinými armádami (hlavně speciálními jednotkami) a policejními sbory nejen v Evropě, ale i v Americe.

Obr. 9. – G36 C

G36 má tělo vytvořeno z polymerů zpevněných ocelovými pláty. Má zabudovanou sklopnou pažbu. Pušku je možné efektivně modifikovat, dají se

přípevnit různé druhy svítidel, puškohledy, kolimátory, laserové zaměřování. Zásobník je z průhledného plastu, a tak je možno kontrolovat počet nábojů.

Na zásobníku jsou též výstupky, které jsou určeny ke spojování zásobníků do párů bez nutnosti použití svorek. Zásobníkovou šachtu lze vyměnit za novou šachtu, která je určena pro zásobníky STANAG. Na základě zkušenosti s častým používáním příslušníci nepovažují celoplastový zásobník jako vhodné řešení a to vzhledem ke křehkosti plastu, na mnoha místech je polámaný nebo úplně odpadlý. Z tohoto důvodu velení SPJ aktivně vyhledává náhradu. Útvar využívá také zásobníky bubnového typu, při jejichž používání odpadá přebíjení zásobníku a dává tím střelci palebnou převahu. Zbraň byla zařazena jako účinná odpověď na stále se zvyšující balistickou ochranu protivníka. Na tzv. čištění vnitřních prostor, které se nazývá „černá taktika“, je zbraň svými rozměry velmi nekomfortní.

Technicko-taktická data: ráže 720 mm, délka hlavně 480 mm, hmotnost zbraně bez zásobníku 2,8 kg, hmotnost schránkového zásobníku 130 g a bubnového zásobníku 900 g, typ náboje 5,56 × 45 mm NATO, kadence 750 ran/min, úst'ová rychlost 920 m/s, účinný dostřel 200 až 800 metrů.

Heckler & Koch MP5

Jde o samopal vyráběný německou společností Heckler & Koch. Vyvinut byl v 60. letech 20. století, poprvé byl uveden roku 1966 pod názvem HK54.

Obr. 10. - MP5

Zbraň je vybavená pevnou sklopnou (model PDW) nebo vysouvací pažbou, kterou používá útvar SPJ (typ

SD6, A5, J). Ještě dnes je používán po celém světě ve vojenských a policejních složkách. Prakticky všemi speciálními jednotkami po celém světě je využíván a díky svým vlastnostem jde o oblíbenou zbraň. Jeho hlavní výhodou je jeho kompaktnost. Používá závěr uzamčený uzamykacími válečky, dosahuje vysoké přesnosti a spolehlivosti, ale použitý systém uzamknutí způsobuje vysokou výrobní náročnost a z toho důvodu i vysokou cenu zbraně. Zbraň je plně osazená doplňky typu kolimátor a svítilna.

Technicko-taktická data: hmotnost 2,54 kg, délka 680 mm s pažbou, délka hlavně 225 mm, typ náboje 9 x 19 mm Parabellum, kadence 800 ran/min, úst'ová rychlost 400 m/s, účinný dostřel 25 až 100 m, zásobování municí schránkovým zásobníkem na 15 nebo 30 nábojů. Policisté na SPJ nejčastěji nosí zásobníky v párech uchycených speciální sponou.¹⁰

Heckler & Koch MP7

Obr. 11. - MP7A1

Heckler & Koch MP7A1 je automatická zbraň typu PDW (Personal Defense Weapon) vyráběná firmou Heckler & Koch, používající municí 4.6 x 30 mm. Zbraň byla navržena pro tuto novou ráži, aby vyhověla požadavkům NATO z roku 1989 na automatickou pistoli nebo samopal, který by měl vyšší účinek

¹⁰ MCNAB, Chris. *Ruční palné zbraně dvacátého století*. Praha: Svojtka & Co., 2002. ISBN 80-7237-498-2.

proti obrněným cílům (kevlarové vesty, helmy...) než současné modely, které jsou omezeny standardní pistolovou municí. MP7 je navržena jako obranná zbraň jednotlivce. Je malá a lehká díky použití polymerů.

V základu funguje MP7 jako zmenšená útočná puška na stejném principu jako G36. Střílí speciálně vyvinuté průbojné náboje s úst'ovou rychlostí dosahující téměř 5,56 × 45 mm NATO používané mnoha moderními útočnými puškami. Tato munice je jedinečná mezi samopaly materiálem projektilu. Ten je vyroben z tvrzené oceli místo mosazi nebo olova. Náboj má také menší zpětný ráz. Tyto náboje používá pouze tato zbraň, pokud nepočítáme H&K UCP. Díky malým rozměrům náboje mohou mít zásobníky i při malých rozměrech velkou kapacitu. I když je munice menší než 9 mm, její vlastnosti ji dělají srovnatelnou i co se týká zastavovacího účinku. Projektil je navržen tak, aby po proniknutí do tkáně ztratil stabilitu a tím způsobil větší zranění. Tato vlastnost je však stále otázkou diskuzí, takže se musí až časem ověřit v akci.

Zbraň používá standardní 20 nebo 40 ranné zásobníky, zasunované do rukojeti (velikost menšího je srovnatelná s 15 ranným zásobníkem na 9 mm náboje, delší zásobník je velikostí podobný 30 rannému 9 mm zásobníku). Přepínač režimu je na obou stranách pro použití levou i pravou rukou, stejně jako klika závěru. Pažba je vysunovatelná a vpředu je vyklápěcí rukojeť. Střílet je možné jednoručně i oběma rukama.

Technicko-taktická data: hmotnost 1.8 kg prázdná, 1.9 kg s 20 ranným zásobníkem, 2.0 kg s 40 ranným zásobníkem, délka 340 mm se zasunutou pažbou, 541 mm s vysunutou pažbou, délka hlavně 180 mm, typ náboje 4.6 x 30 mm, princip střelby automatický s využitím tlaku plynů, otočný závorník, kadence 950 + 200 výstřelů/min (podle typu munice), účinný dostřel 200 m.

Po prvních provedených výstřelech policisté věděli, že to bude ono. Její ovladatelnost, přesnost a lehkost učarovala všem, kdo s ní cvičí a používají ji v rámci opatření.

7. Řízený rozhovor

Pro dokreslení, jak útvar SPJ vnímají samotní policisté, kteří na něm slouží, jsem požádal o řízený rozhovor kolegy, kteří zastávají významné řídicí funkce v hierarchii velení. Rozhovor poskytl velitel družstva, velitel oddělení, dále velitel odboru SPJ a v neposlední řadě metodik pro SPJ. Cílem je, aby čtenářům tohoto rozhovoru poskytli své názory a objektivní náhled napříč celým útvarem a ti si pak mohli udělat vlastní úsudek, jak vedení vnímá jednotku, její chod a možnou budoucnost.

7.1 Velitel družstva

Prvním z oslovených je velitel družstva spadajícího pod 4. oddělení pan ppor. Martin Chládek. Náplní jeho práce je vedení družstva v počtu do dvaceti policistů na zákrocích nebo velení v rámci služby v centru. Členové družstva působí pod jednotným velením, což znamená, že bez rozkazu nemohou rozhodnout a odpovědnost v zákrocích se přenáší na velitele.

1. Jak dlouho sloužíte u PČR? A kolik let už působíte na útvaru SPJ?

K policii jsem nastoupil 1. 9. 1994 a na útvaru SPJ sloužím od 1. 7. 1998, takže už to bude skoro 24 let.

2. Proč jste se rozhodl nastoupit na SPJ?

Tehdy nás vedoucí na poradě seznámil s rozkazem Policejního prezidenta o navyšování počtů policistů na SPJ. O SPJ jsem věděl tenkrát opravdu málo, ale přesto jsem se rozhodl, že se zkusím přihlásit a uvidím, co z toho bude.

3. Můžete stručně popsat, kterými pozicemi jste si prošel až k vedení družstva SPJ?

Nastoupil jsem na službu hlídkové police, kde jsem vykonával pěší obchůzky. Krátce na to jsem přestoupil na obvodní oddělení. Tenkrát měli spisy všichni, dnes by to byla asi pozice zpracovatele. Oddělení bylo v Bílině v severních Čechách, takže relativně malé oddělení, kde každý dělal vše. Pak následovala ona přihláška, po které jsem nastoupil jako řadový člen SPJ. Po velice krátké době jsem se stal zástupcem velitele družstva (ZVD) a od listopadu 2006 jsem se stal velitelem družstva (VD).

4. Jak vnímáte SPJ v porovnání s ostatními útvary PČR? Lze ji zastoupit?

Pokud se nebudeme bavit o KPJ Krajské pořádkové jednotce (KPJ) tak určitě ne. Ostatní útvary nemají potřebné vybavení a hlavně zkušenosti. Je to velice specifická práce. Když někdo nezná mechanismy zákroku a nemá podporu ve vybavení a vedení, tak ho dav rychle semele.

5. Je v Evropě nebo ve světě obdobná jednotka, u které bychom se mohli něčím profesně inspirovat?

Z posledních dob si vybavím třeba jednotku z Berlína. Zaujalo mě, jak mají zpracovanou taktiku zákroků. Jsou lehčeji vybaveni protiúderovými prostředky, což jim dává větší mobilitu při rychlém přesunu a následném zákroku, jako je například zajištění osob.

6. Čekají podle Vás v budoucnu SPJ nějaké změny s ohledem na politický vývoj u nás nebo ve světě?

Ano určitě. Letos nás čeká předsednictví v EU, což nám nejspíš přinese nějaké demonstrace. Dále se nám mění Policejní prezident a to se nikdy neví, jaké změny nastanou. Policejní prezident určuje cestu a směr pro PČR.

7. Myslíte si, že veřejnost vnímá pořádkové jednotky jako nezbytné a profesionální?

Tam, kde pomáháme, jako byly například povodně v roce 2002 nebo teď nedávno tornádo na Moravě, tak tam nás vnímají velice dobře. Policie je ale samozřejmě represivní složkou státu a na SPJ to je vidět snad nejvíce. Takže nemáme při běžném výkonu práce zrovna pozitivní odezvu. Chuligáni a demonstranti v nás spíš vidí terč svých „problémů“. Doufám, že si ostatní občané uvědomují, že to všechno ale děláme pro jejich bezpečí.

7.2 Velitel oddělení

Druhým osloveným je velitel 4. oddělení pan npor. Ing. Luboš Šenkýř, který má na starosti bezmála sto lidí rozdělených do čtyř družstev. Na větších opatřeních velí na místě čtyřem družstvům rozdělených do skupin po dvou. Dále velí technické a operativní skupině.

1. Jak dlouho sloužíte u PČR? A kolik let už působíte na útvaru SPJ?

K PČR jsem nastoupil poměrně mladý ve 20 letech po absolvování základní vojenské služby v roce 1994. U útvaru SPJ Praha jsem byl od samého začátku, tedy od roku 1995.

2. Proč jste se rozhodl nastoupit na SPJ?

K SPJ jsem byl prakticky odvelen po absolvování ZOP (základní odborná příprava) 5. června 1995. Zpočátku jsem nevěděl, do čeho jdu. Výbava byla podobná, co měli zasahující policisté v roce 1989, ale postupem času se to zlepšovalo. Po povinném roce se nás naši nadřízení zeptali, zda nechceme u útvaru SPJ zůstat. Jelikož se mi tato práce zamlouvala, tak jsem to podepsal

nastálo.

3. Můžete stručně popsat, kterými pozicemi jste si prošel až k funkci VO SPJ?

V prvopočátku, tedy v letech 1995 až 1996, jsem byl řadový policista. Následně jsem mezi lety 1996 až 2000 vykonával funkci velitele družstva. V letech 2000 až 2005 jsem se stal zástupcem vedoucího oddělení na skupině „B“. Následovala pozice zástupce vedoucího 4. oddělení SPJ a to v letech 2005 až 2010, ze které jsem roku 2010 nastoupil na pozici vedoucího 4. oddělení SPJ.

4. Jak vnímáte pražské SPJ v porovnání s ostatními útvary SPJ? Lze ji zastoupit?

Útvar SPJ Praha je nedílnou součástí složek pražské policie. Svým způsobem vytahuje trn z paty při řešení situací v rámci BO konané na území hl. města. Své jméno si SPJ Praha vybuodovala i v rámci celé policie ČR. Je pravda, byly chvíle, kdy trochu SPJ Praha pokulhávala za ostatními SPJ vytvořenými v rámci republiky, ale dnes se opět hřeje na výsluní.

5. Je v Evropě nebo ve světě obdobná jednotka, u které bychom se mohli něčím profesně inspirovat?

Když pomínu tu skutečnost, že SPJ Praha je opravdu TOP mezi pořádkovými jednotkami Evropy. Tak jednotky, se kterými se můžeme rovnat, je rakouská VEGA a francouzský RAID.

6. Čekají podle Vás v budoucnu SPJ nějaké změny s ohledem na politický vývoj u nás nebo ve světě?

Vzhledem k politickým rozhodnutím a vzhledem k tomu, že ve společnosti jsou neustále lidi, co si pletou pojem „demokracie“ s pojmem „anarchie“, tak bude potřeba razantních zákroku policie. O budoucnost jednotek SPJ se vůbec nebojím, domnívám se, že bude potřeba navýšit jejich počet v rámci republiky.

7. Myslíte si, že veřejnost vnímá pořádkové jednotky jako nezbytné a profesionální?

Ve společnosti je to tak 50/50. Část společnosti vnímá pořádkové jednotky jako nezbytnou součást policie ČR, ale na druhé straně se najdou ve společnosti tací, jak říká kolega „duševní mrzáčci“, kterým se zákroky policie a zejména pořádkových jednotek líbit nebudou. Ale co si budeme namlouvat, mělo by platit „jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá“

7.3 Velitel odboru SPJ

Třetím osloveným je vedoucí odboru Speciální pořádkové jednotky pan mjr. Mgr. Jiří Stejskal, který má na starosti chod celého čtyřsetčlenného útvaru.

1. Jak dlouho sloužíte u PČR? A kolik let už působíte na SPJ?

U Policie sloužím od 1. října 1994. Nastoupil jsem na obvodní oddělení a ze začátku jsem chodil jenom pěší. Na SPJ jsem nastoupil záhy. Tenkrát jsme měli ještě sídlo na Vinoři.

2. Proč jste se rozhodl nastoupit na SPJ?

Chtěl jsem sloužit v Praze, kde bylo více zajímavé činnosti oproti severním Čechám, kde jsem nastupoval. Když jsem odjel do Prahy zajímat se o

volná místa, dozvěděl jsem se náhodně o relativně novém útvaru SPJ. Náplň jejich činnosti mě zaujala natolik, že jsem se přihlásil.

3. Můžete stručně popsat kterými pozicemi jste prošel až k vedení celého útvaru SPJ?

Můj začátek byl na pozici bojovníka, ze které jsem po dvou letech postoupil na pozici ZVD a už nevím, za jak dlouho jsem se stal VD, to vše v době, kdy bylo SPJ rozděleno ještě na dvě směny. Po reorganizaci jsem byl zařazen pod nově vzniklé 7. oddělení, kde jsem zastával funkci ZVO. Tuto funkci jsem vykonával nadále i při reorganizaci na čtyři oddělení. V roce 2009 jsem byl pověřen zastupováním na pozici zástupce vedoucího odboru a po 6 měsících jsem byl touto funkcí pověřen. Od roku 2011 jsem nahradil svého předchůdce mjr. Lud'ka Procházku v řízení SPJ.

4. Jak vnímáte SPJ v porovnání s ostatními útvary PČR? Lze ji zastoupit?

V počátku měli mnozí pochybnosti o jednotce. Argumentovali zbytečností a velkými náklady. Po pár měsících fungování se ale ukázaly dobré výsledky a potřeba jednotky. Jednotka má specifické úkoly, výcvik a s tím spojené zkušenosti. Mimo běžnou činnost je nasazována při živelných katastrofách typu povodně nebo teď naposledy na Moravě, kde tornádo zdevastovalo několik vesnic. Dále zajišťuje pátrací akce nebo evakuace.

Jestli lze jednotku zastoupit? Ano lze, za cenu výrazného snížení kvality a podstatně složitější organizace a úsilí. Žádný stát nezrušil obdobnou jednotku, maximálně co, tak ji z politických důvodů ve své zemi přejmenoval a ty státy, které obdobné jednotky v minulosti neměly, je velice rychle s vývojem společnosti začali zakládat.

5. Je v Evropě nebo ve světě obdobná jednotka, u které bychom se mohli něčím profesně inspirovat?

Ano, nám nejbližší jsou jednotky z France, Anglie, Německa a Polska. U těchto jednotek je velká shoda v organizační struktuře. Mají stejné zaměření. V těchto zemích dochází k častějším nasazením, mnohdy i týdně, a akce, na kterých se naši kolegové podílejí, jsou většího charakteru. To jim přináší více praktických zkušeností v krátkém čase. Tyto zkušenosti si navzájem předáváme.

Velkou spolupráci máme s jednotkou BPOL (Bundespolizei) Bad Döbeln. Pro zajímavost ti jsou hůře vybaveni než pražské SPJ, ale na druhou stranu mají lépe zvládnutou sociální stránku.

Momentálně máme na pár měsíců kolegu ve Francii, kde působí u naší spřátelené jednotky a sbírá zkušenosti, které pak předá „doma“. Takže pořád máme nové podměty, ze kterých můžeme čerpat.

6. Čekají podle Vás v budoucnu SPJ nějaké změny s ohledem na politický vývoj u nás nebo ve světě?

Spousta změn už proběhla. Jednotka musela změnit komunikaci s veřejností a změnit formu zákroků v reakci na vývoj společnosti a skupiny, se kterými pracuje. Velkými změnami prošla dokumentace, vyhodnocování, následná příprava a výcvik. Pro jednotku a policii obecně přicházejí nové výzvy. Už zdaleka není ten jednoduchý svět, kdy se dalo škatulkovat na Levou a Pravou nebo na Chuligány. Dnes se čím dál více tyto názorové směry prolínají a spojují se nad jinými tématy. Pracujeme s novými hrozbami, na které se musíme připravovat, jakými jsou například aktivní útočník. Nebo pro nás hůře uchopitelné dezinformace.

7. Myslíte si, že SPJ veřejnost vnímá pořádkové jednotky jako nezbytné a profesionální?

Z pravidla osoba, která nemá čisté úmysly nebo doposud nepoznala míru ochrany a nemá zkušenost, tak nás moc pozitivně nevnímá. Celospolečensky si myslím, že nikdo potřebu pořádkových jednotek nezpochybňuje. Ani odborná veřejnost nepochybuje a další zpětná vazba ve formě komentářů a lajků na sociálních sítích tomu nasvědčuje také.

Události dneška, kdy lidé sami chodí a děkují nám za naši přítomnost. Nejde jen o velké živelné katastrofy, ale i o prodejce v drobném obchodě, kteří ocení, když fanoušky doprovodí těžkooděnci a on se pak nepotýká se škodou na majetku.

7.4 Metodik

V neposlední řadě na otázky odpověděl metodik pro SPJ pan npor. Pavel Pavlovič.

1. Jak dlouho sloužíte u PČR? A kolik let už působíte na útvaru SPJ?

K Policii České republiky jsem nastoupil v roce 2007 jako asistent obvodního oddělení v Rokycanech. Na Speciální pořádkovou jednotku jsem přestoupil na vlastní žádost v roce 2015.

2. Proč jste se rozhodl nastoupit na SPJ?

V rámci služby na OOP Rokycany jsem byl zařazen v KPJ Plzeňského kraje. V této jednotce jsem získal první zkušenosti a problematika pořádkových jednotek mě začala velice zajímat. V rámci následného výkonu funkce instruktora PMJ, jsem s SPJ Praha mnohokrát spolupracoval a nadchl mě rozsah činností, které SPJ Praha vykonává.

3. Můžete stručně popsat, kterými pozicemi jste si prošel až k funkci metodika pro SPJ?

U Policie jsem začal pracovat v roce 2007 na OOP Rokycany. Zde jsem postupně prošel všemi základními funkcemi až do funkce inspektora, kdy jsem vykonával jak hlídkovou, tak spisovou službu. V roce 2013 jsem z této pozice přešel na pozici instruktora na oddělení výcviku a analytiky Pohotovostní motorizované jednotky, Krajského ředitelství hl. m. Prahy. Po dvou letech na pozici instruktora PMJ, jsem se přesunul na pozici řadového „bojovníka“ Speciální pořádkové jednotky. Po necelém roce jsem byl osloven velitelem družstva s nabídkou být jeho zástupce. Tuto nabídku jsem přijal a po čtyři roky jsem ji vykonával. V roce 2020 mi vedení odboru nabídlo pozici metodika služební přípravy odboru Speciální pořádkové jednotky, kterou vykonávám dodnes.

4. Jak vnímáte SPJ v porovnání s ostatními útvary SPJ? Lze ji zastoupit?

Nemám tato srovnávání rád. SPJ Praha je nejstarší pořádkovou jednotkou v České republice. Má zcela jednoznačně nejvíce reálných nasazení, zákroků a tím i zkušeností. SPJ Praha má naprosto nezastupitelné místo ve struktuře KŘP Prahy a dá se říct i PČR jako celku. Jednotka je jako jediná schopna během řádově hodin vyslat kamkoliv po republice desítky policistů k řešení jakýchkoliv mimořádných situací.

Na druhou stranu ostatní pořádkové jednotky jsou relativně mladé, ještě stále dynamické s větší chutí se učit a jít do věcí po hlavě.

V současné době intenzivně spolupracujeme s nově vzniklou pořádkovou jednotkou ochranné služby PČR a je i pro nás jako instruktory – metodiky, příjemnou změnou pracovat s lidmi, kteří mají „otevřenou hlavu“, vnímají každou informaci a nežijí minulostí.

SPJ Praha má v systému pořádkových jednotek nezastupitelné místo, ale je potřeba na jednotce neustále pracovat a rozvíjet její schopnosti, aby se v této struktuře i nadále udržela.

5. Je v Evropě nebo ve světě obdobná jednotka, u které bychom se mohli něčím profesně inspirovat?

Osobně zastávám názor, že nám každá policejní jednotka na světě může dát inspiraci. Ze své pozice se snažím spolupracovat, navazovat kontakty a polupráci s jednotkami jak v ČR, tak v zahraničí. Máme výborné vztahy a výměnu zkušeností s kolegy ze Slovenska, Německa, Rakouska, také máme kontakty v Polsku Severní Makedonii a ve Francii. Díky rozsahu našich činností máme partnery jak na úseku pořádkové přípravy, tak v taktické přípravě, převozech cenin a u dalších problematik.

6. Čekají podle Vás v budoucnu SPJ nějaké změny s ohledem na politický vývoj u nás nebo ve světě?

Odbor Speciální pořádkové jednotky vznikl v roce 1995. Od jeho založení se útvar zapojil do rozsáhlých bezpečnostních opatření, jakými byly nejrůznější global street party, zasedání MMF akce CzechTek, ale také velké občanské nepokoje v Českých Budějovicích nebo ve Šluknovském výběžku. Během posledního desetiletí se však profil akcí jednotky změnil. Více se začali konat méně násilné akce inspirované nebo přímo podporované hnutím Greenpeace, Děti země, akce typu Klimakemp, Antivax a tím se pořádkovým jednotkám zásadně změnila struktura „zákazníků“. Pořádkové jednotky musely zcela přehodnotit strategii opatření, výraznou změnou musely projít technické prostředky, donucovací prostředky, ale také myšlení policistů. Zásadním milníkem byl rozvoj mobilních telefonů a „LIVE“ přenosů z akcí, kdy musí policisté velice rozmýšlet, co mohou a nemohou.

Zásadní vliv na změny, které SPJ již udělala a v následujících letech ještě bude muset učinit, má celková liberalizace společnosti ve světě. Pro mě osobně, ale i pro metodiky jiných jednotek našeho typu, je v tomto ohledu zásadní výzvou udržet v tomto liberálním prostředí úroveň připravenosti policistů na maximální možné míře, abychom byli schopni reagovat na případnou vlnu násilností, jako byly tzv. Žluté vesty ve Francii nebo události po posledních prezidentských

volbách v USA. Shodnou výzvu má i vedení jednotky ve vztahu k vedení policie atd...

7. Myslíte si, že veřejnost vnímá pořádkové jednotky jako nezbytné a profesionální?

Policie obecně a pořádkové jednotky především jsou represivní složkou státu. Jsou tu od toho, aby nastolily pořádek v místech, kde dochází k porušování platných právních norem. Tato činnost nebude nikdy kladně hodnocena celou společností. Po Sametové revoluci došlo ke zrušení tzv. Pohotovostních pluků SNB, které byly předchůdci pořádkových jednotek. Velice rychle však nový demokratický režim zjistil, že jednotky typu SPJ potřebuje a zjistila to i společnost. Pořádkové jednotky také v posledních letech čím dál více zasahují i do běžného výkonu služby, kde se jejich policisté dostávají do situací, kdy přímo pomáhají lidem, zachraňují životy atd. Tímto se pořádkové jednotky zásadně zvedají v očích společnosti, kterou má smysl přesvědčovat o nezbytnosti pořádkových jednotek. Zásadní vliv na PR pořádkových jednotek má profesionalita a kvalitní výcvik každého příslušníka jednotky. Historie ukázala, že i z demonstrace nebo rizikového fotbalového utkání mohou pořádkové jednotky odejít jako faktický i mediální vítěz.

7.5. Závěr řízeného rozhovoru

Jak kolegové odpovídali, většina neměla tušení, do čeho jdou a co bude jejich práce obnášet. To bylo dané hlavně dobou, kdy nastupovali. Útvar byl nový a neměl ještě žádné renomé. Byl to trochu risk, změnit práci a nevědět, co je čeká. Dnes je pro nové zájemce, kteří chtějí nastoupit, snadné získat si informace a tím si usnadnit rozhodnutí. Pro respondenty to byla dobrá volba, díky které našli práci na celou služební kariéru.

Zkušenosti policistů s ostatními pozicemi u PČR jsou vesměs stejné. Začínali na ulici jako policisté vykonávající občůzkovou službu, hlídkovou

službu a někteří se dostali i na spisy. Po nástupu na SPJ každý vykonával funkci řadového člena družstva. Ti, kteří jsou dnes ve velení, si osvojili zkušenosti na všech pozicích a nikdo tzv. nepřeskakoval. To je pro výše zmíněné dobrou vizitkou a jejich podřízení si toho cení.

Zastupitelnost SPJ je v podstatě možná, ale taková situace by s sebou přinášela tak velká úskalí, že o tom snad ani nikdo neuvažuje. Jednotka disponuje natolik specifickým vybavením, postupy a za roky svého působení získala tolik zkušeností, že jakékoliv nahrazení by mohlo vést až k nedokončení zákroku. A nejde jen o jeho dokončení, ale také o formu, jakou se toho docílí. Tím je myšleno užití donucovacích prostředků, dalších sil a prostředků. V neposlední řadě také čas. Je to podobné, jako když pošlete psůvoda vyřešit dopravní nehodu. On bude mít hrubou představu, jak to zpracovat, ale doba jeho práce bude mnohonásobně delší a s největší pravděpodobností udělá řadu chyb. To znamená jen jedno. Každý je nahraditelný, ale jen ve smyslu jednotlivce. Útvar jako takový má pevně dané místo ve struktuře PČR.

Jednotka aktivně spolupracuje s ostatními útvary z Evropské unie a zejména pak s jednotkami ze sousedních zemí. Výše uvedení se shodnou na tom, že je neustále potřeba si vyměňovat zkušenosti a postřehy, protože každá obdobná jednotka ve světě se musí neustále rozvíjet a reagovat na měnící se společnost. To je jeden z faktorů zajišťující profesionalitu. SPJ Praha má u kolegů z ostatních zemí dobrou pověst a stejně tak, jak její členové jezdí sbírat zkušenosti za hranice, tak k jednotce samotné stále jezdí zástupci ostatních útvarů ze stejného důvodu. Naše jednotka nejvíce spolupracuje s kolegy z Německa. Historicky a geograficky jsou si země tak blízko, že se ani jiná možnost skoro nenabízí.

Změny pro SPJ byly a budou. Změny jsou nedílnou součástí dobře fungující jednotky, která musí reagovat na vývoj ve společnosti. Všude kolem nás vidíme dynamické změny, které přinášejí tolik výzev, že bez spolupráce na evropské úrovni by to už ani nešlo. Různá hnutí dnes působí i za hranicemi zemí svého původu, a tak předávání informací je neocenitelný pomocník k dobře vykonávané práci ze strany SPJ.

Vnímání Speciální pořádkové jednotky nikdy nebude odpovídat statutu, jaký má například Hasičský záchranný sbor. Jednotka je v první řadě represivní. Když bude nadále svoji práci vykonávat profesionálně, tak budou více nespokojeni narušitelé zákona, ale její nezastupitelnost se udrží, popř. se bude zvedat v podvědomí veřejnosti její potřeba. Velkého vděku se jednotce dostává v situacích, kdy je nasazena při pomoci v oblastech zasažených živelnými pohromami.

Budoucnost SPJ je pevně svázána s chodem republiky. Je možné, že se změní režim, že se jednotka přejmenuje, ale vždy tu bude existovat obdobný formát.

8. Závěr

Útvar Speciální pořádková jednotka Praha nepatří mezi nejstarší v České republice a nenavazuje na kořeny sahající do období První republiky, jako tomu je u mnoha jiných útvarů Policie České republiky. Za dobu své působnosti však již mnohokrát prokázal svoji potřebnost a nezastupitelnost. Pozitivní obraz útvaru SPJ se tvoří velice obtížně, protože jednotka je vždy silně medializována při velkých shromážděních občanů, kdy dochází k narušení veřejného pořádku a s tím souvisejícího zákroku policie. Bohužel média nepodávají vždy relevantní data, fakta. Mnohdy stačí fotka, která je ale vytržena z kontextu, a lidé si pak nevytvoří moc dobrý obrázek a úsudek o účelu a práci SPJ. Na druhou stranu se útvar podílí na dalších činnostech, při kterých naopak sbírá hlavně kladné kredity. Jsou jimi především pomoci během již několikrát zmiňovaných živelných katastrofách; navíc se v poslední době SPJ mnohem častěji podílí i na výjezdech pro Integrované operační středisko. Na toto středisko se dovolá občan při vytočení čísla 158. A právě pomoc občanům v tísni je v posledních letech dalším příkladem, jak se tento převážně represivní útvar prezentuje.

Hlavním důvodem, proč SPJ Praha vznikla, byla potřeba zajistit bezpečnost a pořádek při velkých společenských akcích. Při vyhodnocení dosavadní práce a porovnání jednotky s obdobnými jednotkami v okolních

zemích jasně vychází nenahraditelnost a potřebnost. Jednotka je v celosvětovém měřítku umístěná na špici.

Dnes již také neodmyslitelným úkolem SPJ Praha je držet nepřetržitý dohled nad bezpečností v metropoli. Osobně si myslím, že kolegové z jiných útvarů vždy ocení náš příjezd na místo, kde dochází k eskalaci násilí. Mnohdy stačí samotné navýšení plně vybavených policistů a dojde k uklidnění situace. Pak mohou kolegové dokončit své úkoly bez vzniku škod na majetku nebo na zdraví. Na místo zpravidla nepříjíždíme jako první, ale jsme připraveni podpořit všechny kolegy napříč strukturou PČR v jakékoliv situaci. Právě díky vybavení, úrovni připravenosti, profesionalitě a počtu se na nás mohou kdykoliv spolehnout.

Tento útvar svojí velikostí nemá v ČR konkurenci. S tím je spojeno i materiální a technické zabezpečení pro chod v nejrůznějších typech nasazení. Ekonomické náklady jsou mnohonásobně vyšší v porovnání např. s obvodním oddělením. Jednotka si však svými výsledky dokáže každoročně svoji nákladnost obhájit. Je potřeba si uvědomit, že udržování a obnova výstroje odpovídající době je nezbytná nejen pro kvalitní chod útvaru, ale hlavně pro veřejnost samotnou.

Při objemu úkolů a specializaci je zřejmé, že nemůže každý člen jednotky zvládat a ovládat vše, a proto jednotka disponuje velkou řadou specialistů a mohou říct, že i odborníků. Velkou měrou se na zdokonalování odbornosti podílí instruktoři. Vedení útvaru reaguje na měnící se společnost a vznikající nové situace ohrožující jak bezpečnost občanů, tak i bezpečnost zakročujících policistů. Proto se plánuje u útvaru reorganizace a s tím související vznik nové „skupiny výcviků“. Instruktoři spadající pod jednotlivá oddělení by měli spadat nově do jedné skupiny. To by mělo přinést mnoho pozitiv pro budoucnost útvaru. Zejména v komunikaci mezi všemi úrovněmi velení, hlavně pak mezi instruktory. Tím se předpokládá zlepšení koordinace při plánování a plnění výcviků dle metodických plánů.

Na základě řízeného rozhovoru a svých zkušeností jsem přesvědčen, že využití jednotky tu bude i nadále a se změnami ve společnosti se bude navyšovat, jak její početní stav, tak také význam.

Je mně velikou ctí, že mohu nosit „domovenku“ právě tohoto útvaru a svým přičiněním v dalších letech rozšiřovat dobré jméno útvaru Speciální pořádkové jednotky.

9. Seznam použitých zkratk

PČR – Policie České republiky

HZS – Hasičský záchranný sbor

SPJ – Speciální pořádková jednotka

BO – Bezpečnostní opatření

VD – Velitel družstva

ZVD – Zástupce velitele družstva

VO – Velitel oddělení

EU – Evropská unie

NATO – Severoatlantická aliance

MMF – Mezinárodní měnový fond

MBP – Mobilní bezpečná platforma

GPS – Globální polohový systém

NGP – Národní galerie Praha

CLS – Combat life saver

TLS – Tactical life saver

10. Seznam literatury

CHOUTKA, M., DOVALIL, J. Sportovní trénink. 1. Vydání. Praha: Olympia: Karolinum, 1991. ISBN 80-7033-099-6.

ČELIKOVSKÝ, S. A KOL. Antropomotorika pro studující tělesnou výchovu. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-23248-5.

Svojtka & Co. *Ruční palné zbraně dvacátého století*. Praha: 2002. ISBN 80-7237-498-2.

ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. Zákon o policii s komentářem. 2. vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2013. ISBN 978-80-7380-447-3.

GREGOR, Milan. Historie a současnost služby pořádkové policie od roku 1918. Praha: Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-1521-4.

HERZOGOVÁ, Z., Policejní etika. 1. vyd. Praha: Vydáno vlastním nákladem, 2003, s. 45

ZÁMEK, David. Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-429-9.

Internetové zdroje

- 1) *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Demontrace (protest)* [online]. c2021 [citováno 7. 03. 2022]. Dostupný z WWW: [https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Demontrace_\(protest\)&oldid=20717666](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Demontrace_(protest)&oldid=20717666)>

11. Seznam obrázků

Obr. 1. – Crafter. Zdroj: Čtyřkolky i autobusy! Vozový park policie v kraji se pyšní novinkami – FOTOGALERIE: Zprávy kraj: Zprávy – QAP.cz – Vaše internetové novinky – informace z Plzeňského kraje kvapem [online]. Copyright © 2010 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.qap.cz/object/ctyrkolky-i-autobusy-vozovy-park-policie-v-kraji-se-pysni-novinkami-fotogalerie-75237>

Obr. 2. – Štábní vozidlo. Zdroj: VELITELSKO ŠTÁBNÍ PRACOVISTĚ | rugit. HOME | rugit [online]. Copyright © RugIT 2021 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.rugit.cz/velitelsko-stabni-pracoviste>

Obr. 3. – Kamerové vozidlo. Zdroj: Policie natáčí demonstranty proti Babišovi. Důvod říct nechce. Rozhodl tak prý velitel – HlídacíPes.Org *Žurnalistika ve veřejném zájmu* — HlídacíPes.org [online]. Copyright © 2022 HlídacíPes.org [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/policie-nataci-demonstranty-proti-babisovi-duvod-ricit-nechce-rozhodl-tak-pry-velitel/>

Obr. 4. HK 169. Zdroj: Heckler & Koch: Product Overview | HK 169. [online]. Copyright © Heckler [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.heckler-koch.com/en/products/military/40-mm-systems/hk169/hk169/overview.html>

Obr. 5. – Znak SPJ. Zdroj: SPJ PRAHA – pavlas1 stránky. SPJ PRAHA - pavlas1 stránky [online]. Dostupné z: <https://pavlas.mypage.cz/>

Obr. 6. Obrněný transportér BRDM. Zdroj: Speciály u policie – Pancéřák, loď i pick-up pro zásahovku – Garáž.cz. Garáž.cz [online]. Copyright © 1996 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.garaz.cz/clanek/specialy-u-policie-pancerak-lod-i-pick-up-pro-zasahovku-21005581>

Obr. 7. - PCA-6.0S – vodní stříkač. Zdroj: Speciální policejní zásahové vozidlo PCA-6.0S: Fórum. *Policista* [online]. Praha, 2007 [cit. 2019-12-09]. Dostupné z: <https://www.policista.cz/komunita/club/1423/>

Obr. 8. – Glock 17. Zdroj: Pistole Glock 17, 9 mm Luger | Army shop Armed.cz *Army zboží online* ↑ *největší army shop v ČR* ↑ | ARMED.cz [online]. Copyright © 2008 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.armed.cz/pistole-glock-17/>

Obr. 9. – G36 C. Zdroj: Heckler & Koch: Product Overview | G36C. [online]. Copyright © Heckler [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.heckler-koch.com/en/products/military/assault-rifles/g36/g36c/overview.html>

Obr. 10. – MP5. Zdroj: Heckler & Koch: Product Overview | MP5. [online]. Copyright © Heckler [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.heckler-koch.com/en/products/military/submachine-guns/mp5/mp5/overview.html>

Obr. 11. MP7A1. Zdroj: Heckler & Koch: Product Overview | MP7A1. [online]. Copyright © Heckler [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <https://www.heckler-koch.com/en/products/military/submachine-guns/mp7a1/mp7a1/overview.html>